

BETER NIEUWS
met
PROFESSIONELE, ONAFHANKELIJKE en
VERANTWOORDELIJKE JOURNALISTIEK

MEMORANDUM

aan de nieuwe
Belgische, Vlaamse & Europese
beleidsverantwoordelijken

in het licht van de verkiezingen
van 26 mei 2019

Dit is een uitgave van de VVJ (Vlaamse Vereniging van Journalisten)
Verantwoordelijke uitgever: Pol Deltour, nationaal secretaris
De kopij is bijgehouden tot 11 maart 2019 en zal regelmatig worden geactualiseerd.
Voor de recentste stand van zaken over de behandelde thema's: www.journalist.be

Professionele, vrije en toch verantwoordelijke nieuwsmedia leveren essentiële zuurstof voor een democratische samenleving. Ze laten burgers toe zich ruim en betrouwbaar te informeren over wat er dichtbij en veraf in de wereld gebeurt, wat de noodzakelijke basis vormt voor waarachtige inspraak.

Anno 2019 bestaat internet omzeggens 30 jaar en is de smartphone zowat 10 jaar oud. Voor mens en maatschappij heeft dat op korte tijd een ware revolutie met zich mee gebracht, met ook veel positieve ontwikkelingen voor de garing en verspreiding van nieuws. Maar schaduwzijden zijn er eveneens. Zo heeft de klassieke professionele journalistiek aanzienlijke concurrentie gekregen van andere informatieleveranciers. Dat heeft de klassieke zakenmodellen voor nieuws onder zware druk gezet, en ook de positie van journalisten verzwakt. Veel nieuwe informatie die circuleert blijkt bovendien onbetrouwbaar (desinformatie) of ronduit nep (*fake news*) te zijn.

In deze nieuwe, digitale context kunnen we niet genoeg wijzen op de **blijvende noodzaak van professionele journalistiek, die kwaliteit, betrouwbaarheid en ethiek waarborgt**. Dit is en blijft een essentiële bestaansvoorwaarde voor **waarachtige democratie**.

Ongetwijfeld gaat het allereerst om een verantwoordelijkheid voor de nieuwsmedia en de journalisten zelf. Aan hen in de eerste plaats komt het toe te blijven investeren in mensen en middelen die de kwaliteit van het nieuwsaanbod vrijwaren en nog verhogen.

Toch kan **de overheid – op de diverse beleidsniveaus die ze heeft – voor een stevige ondersteuning zorgen**. In het licht van de essentiële maatschappelijke rol van goede journalistiek is deze overheidssteun meer dan legitiem, zij het dat ze steeds met het grootste respect voor de **inhoudelijke onafhankelijkheid** van journalisten moet worden gerealiseerd.

Nieuwsmedia worden beheerd door uitgevers, omroepdirecties en digitale managers, maar wezenlijk zijn het **redacties en journalisten** die voor de nieuwsstroom instaan. Journalisten verdienen het dan ook om parallel met de mediadirecties te worden gehoord in het debat over de kwaliteit en toekomst van de nieuwsmedia.

Als beroepsvereniging met circa 3.000 Vlaamse, 5.000 Belgische en 300.000 Europese journalisten zijn respectievelijk de **VVJ** op Vlaams niveau, de **AVBB** op Belgisch niveau en de **EFJ** op Europees niveau bij uitstek goed geplaatst om dit debat mee te voeren.

De steun die wij als journalistenvereniging vragen situeert zich op de volgende terreinen:

1. **Het (wettelijk bestaande) beroepsstatuut van de journalist**
2. **De (grond)wettelijke bescherming van de persvrijheid**
3. **Het arbeids- en sociaal statuut van de journalist**
4. **Journalistieke auteursrechten**
5. **Ondersteuning van de beroepsvereniging van journalisten en verwante entiteiten**
6. **Mediasteun aan de nieuwsbedrijven: koppeling aan journalistiekbevorderende subsidievoorwaarden**
7. **Steun aan het publiek: mediawijsheid**

Telkens vermelden we op welk beleidsniveau de uitdaging moet worden aangepakt: Belgisch-federaal **(F)**, Vlaams **(V)** of Europees **(E)**.

1 BEROEPSSTATUUT VAN DE JOURNALIST

De wet van 30 december 1963 op de erkenning van beroepsjournalisten vormt een sleutelinstrument voor de bevordering van professionele journalistiek in het land. Journalistiek is, voor de goede orde, een vrije activiteit. Maar voor professionele journalisten die werken voor open publieksmedia, is een wettelijke titel uitgewerkt met daaraan verbonden diverse faciliteiten, zoals een officiële perskaart. Die faciliteiten maken het voor beroepsjournalisten makkelijker om te werken, en komen op die manier de **kwaliteit van het nieuwsaanbod ten goede**. Tegelijk vergroten het beroepsstatuut en de bijhorende perskaart de **herkenbaarheid en betrouwbaarheid** van de journalist bij overheden en private actoren. In tijden van desinformatie en *fake news* is de ondersteuning van beroepsjournalistiek via de wet van 30 december 1963 dan ook actueler en belangrijker dan ooit.

1.1 Aanpassing van de wet van 1963 (F)

Het belet niet dat de regelgeving in kwestie voor verbetering vatbaar is. Zo kan de wetgeving op diverse punten terminologisch worden **geactualiseerd**.

Naast de wet van 1963 op het statuut van beroepsjournalist, regelt een KB van 1965¹ een afzonderlijk statuut voor professionele journalisten verbonden aan gespecialiseerde nieuwsmedia (vakpers, officieel 'periodieke pers' geheten). De AVBB vraagt al lang om **beide beroepsstatuten te integreren** tot één enkel. Dat kan door een paar minimale wijzigingen aan de wet van '63. Het KB van '65 op de beroepsjournalisten van de 'periodieke pers' kan worden opgeheven. Deze integratie zou aldus ook leiden tot een administratieve vereenvoudiging en budgettaire besparing.

¹ Koninklijk Besluit van 12 april 1965 tot instelling van de identificatiedocumenten en – kentekens ten behoeve van de leden van de periodieke pers voor gespecialiseerde informatie.

1.2 Meer logistieke ondersteuning voor de Erkeningscommissie (F) (V)

Een door de overheid gecreëerde Erkeningscommissie is belast met de toepassing van de wet van 1963². Maar de overheidsmiddelen die indertijd aan de VVJ en AJP werden toegekend voor hun opdrachten, volstaan niet langer voor de nodige financiering. De AVBB/VVJ dringt dan ook aan op **werkingsmiddelen** voor de Erkeningscommissie. Die moeten ook toelaten het archief van de commissie te **digitaliseren**.

1.3 Meer erkenning voor journalisten (F) (V) (E)

Om de kwaliteit van het journalistieke werk te bevorderen, heeft de wetgever aan erkende beroepsjournalisten werkfaciliteiten toegekend, waaronder eerst en vooral een officiële perskaart (samen met de officiële autopersplaat die daaraan is gekoppeld)³. Deze persdocumenten impliceren voor elke overheidsfunctionaris de wettelijke plicht om de houder ervan maximale doorgang en faciliteiten moet verlenen, voor zover verenigbaar met openbare orde en verkeer. Dit veronderstelt dan wel dat **alle overheidsdiensten – zoals de politie – zich hieraan houden**. (F) (V) (E)

Voor zover beroepsjournalisten in hun werk worden gehinderd door particulieren – bijvoorbeeld in het kader van een manifestatie – komt het de bevoegde overheid toe hieraan de **passende sanctie** te koppelen. (F)

VVJ en AJP geven ook **andere persdocumenten** uit: aan stagiairs-beroepsjournalist, aan journalisten in bijberoep en ook aan studenten en docenten in journalistiek. Het gaat dan niet om een officiële perskaart, veeleer om lidkaarten met het karakter van een persdocument. Aan alle overheden vragen we om in de mate van het mogelijke ook met deze documenten rekening te houden. Als lid van respectievelijk VVJ en AJP aanvaarden de betrokken journalisten de deontologische codes die door respectievelijk de Raad voor de Journalistiek (www.rvdj.be) en de Conseil de Déontologie Journalistique (www.deontologiejournalistique.be) zijn vastgesteld en worden toegepast. (F) (V) (E)

² Koninklijk Besluit van 16 oktober 1991 tot vaststelling van de organisatie en de werkwijze van de Erkeningscommissie en van de Commissie van Beroep, alsook van de procedure voor de indiening en het onderzoek van de aanvragen ter verkrijging van de titel van beroepsjournalist. Voor de journalisten van de gespecialiseerde (periodieke) pers is een parallelle Commissie van Advies opgericht (KB van 12 april 1965, hiervoor vermeld).

³ Koninklijk Besluit van 12 april 1965 tot instelling van identificatiedocumenten en –kentekens ten behoeve van beroepsjournalisten en persbedrijven. Voor de journalisten van beroep (gespecialiseerde pers): zie het andere KB van 12 april 1965.

Aan de Vlaamse en de Brusselse overheden vragen we nog om erkende journalisten en andere journalisten met een VVJ- of AJP-lidmaatschap **gratis streekvervoer** te verlenen, parallel met wat de TEC in Wallonië doet. **(V) (+ Brussel)**

1.4 Mediasteunbeleid koppelen aan aantal beroepsjournalisten **(F) (V) (E)**

Het aantal beroepsjournalisten is dalende, een gevolg van concentratiebewegingen en saneringen bij de nieuwsmediabedrijven. In de voorbije tien jaar zakte het aantal erkende beroepsjournalisten in Vlaanderen met 150 tot nog 2356 (in 2018). Parallel hiermee is het aantal nieuwe instromers in de professionele journalistiek in Vlaanderen in tien jaar tijd met de helft verminderd, tot nog 86 (in 2018). Elke overheidssteun aan nieuwsmedia of journalistieke fondsen moet dan ook worden gekoppeld aan quota inzake beroepsjournalisten. Dit is namelijk de ultieme toetssteen voor het meten van het professionalisme en de kwaliteit van het nieuwsaanbod. Voor basissteun kan worden uitgegaan van een **minimumbezetting** van 3 vaste (loontrekkende) beroepsjournalisten op de redactie. Verdere steun kan dan **proportioneel** worden opgevoerd volgens het aantal beroepsjournalisten op de payroll.

Het mediasteunbeleid moet ook nog aan andere factoren worden gekoppeld: zie verder in hoofdstuk 6 van dit Memorandum.

2 JOURNALISTIEK EN PERSVRIJHEID

2.1 Persvrijheid algemeen (F)

België heeft een sterke traditie van persvrijheid, die stevig verankerd is in de Grondwet. Wil ons land zijn voortrekkersreputatie ter zake behouden, dan moeten deze waarborgen gehandhaafd en nog versterkt worden. **Artikel 25 Grondwet** moet, in de lijn van de rechtspraak, worden aangepast teneinde de 'pers'vrijheid uit te breiden tot de 'nieuwe', digitale nieuwsmedia.

2.2 Onafhankelijke redacties (F) (V) (E)

Persvrijheid moet ook worden waargemaakt binnen de nieuwsmediabedrijven, zeker in het licht van de voortschrijdende concentratie in de mediasector.

Redactiestatuten moeten de onafhankelijkheid van redacties tegenover uitgevers en managers waarborgen, en redactieraden moeten fungeren als buffer tegen ongepaste politieke of commerciële bemoeienissen vanwege media-eigenaars of directies.

Elk **mediasteunbeleid** moet worden gekoppeld aan het bestaan hiervan in de schoot van het mediabedrijf.

Voor andere voorwaarden waaraan het mediasteunbeleid moet worden gekoppeld: zie elders in dit Memorandum, en met name hoofdstuk 6.

Vrijheid van informatiegaring

2.3 Veiligheid voorop (F) (V) (E)

Goede journalistiek begint met journalisten die zich vrij en veilig kunnen bewegen naar en op plaatsen waar nieuws te vinden is. Op dit vlak beleven we benarde tijden, zowel in het buiten- als binnenland.

Volgens de laatste jaarcijfers van de IFJ (Internationale Federatie van Journalisten) is het aantal gedode journalisten wereldwijd opnieuw gestegen. In de Europese Unie alleen werden de voorbije paar jaar vier journalisten vermoord. We vragen van de Belgische, Vlaamse en Europese overheden een veel **consequenter en assertiever optreden tegenover landen die de persvrijheid geweld aandoen**. Misdrijven tegen journalisten, waar ook, moeten worden bestraft. Ook in de VN-Veiligheidsraad, waar België nu een zetel heeft, moet dit een topprioriteit worden. **(F) (V) (E)**

Voor Belgische journalisten die naar oorlogsgebieden of andere risicozones trekken is de nieuwe **wet op de consulaire bijstand**⁴ een streep voor de rekening. Zij dreigen van Belgische diplomatieke steun verstoken te blijven wanneer ze nog een risicovolle buitenlandse reportage willen maken. De AVBB vraagt de onmiddellijke bijsturing van deze wet. **(F)**

Ook binnenlands nemen het geweld en de verbale agressie tegenover journalisten toe. Het ergst daarbij is de repressie die soms uitgaat van ordehandhavers zelf. We eisen daarom een **groter respect voor de perskaart**, die onze journalisten identificeert en legitimeert (*zie ook 1.3*). Ook politici moeten zich onthouden van ongepaste aanvallen tegen journalisten. Elke aanranding van of bedreiging tegen een journalist moet ernstig worden genomen en bestraft. **(F) (V) (E)**

2.4 Geen betalingen voor accreditaties (F) (E)

De Belgische overheid moet onmiddellijk werk maken van een vrijstelling van betaling voor de veiligheidsscreenings die journalisten moeten ondergaan willen ze de Europese instellingen in Brussel volgen. Deze ongeziene belemmering van vrije professionele journalistiek is onaanvaardbaar.

⁴ Wet tot wijziging van het Consulair Wetboek van 9 mei 2018

2.5 Openbaarheid van bestuur (F) (V) (E)

Een goed nieuwsaanbod begint bij toegankelijke en betrouwbare informatiebronnen. Zeker van publieke overheden, politieke verantwoordelijken en openbare besturen kan worden verwacht dat ze **snel, efficiënt en betrouwbaar communiceren** met pers en publiek.

Dezelfde openheid is vereist inzake ‘**passieve**’ openbaarheid van bestuur, dit is telkens wanneer een journalist informatie opvraagt bij een overheidsinstantie⁵. In de praktijk ervaren journalisten meer dan eens moeilijkheden om aan bestuursinformatie te geraken. Overheden of administraties schermen dan ongepast met argumenten als privacy, economische belangen, veiligheid of te veel werklast om de gevraagde documenten niet te moeten doorspelen. De AVBB/VVJ vraagt dat de openbaarheid van bestuur voor journalisten reëler wordt ingevuld.

Ook de **rechterlijke orde** moet efficiënt en betrouwbaar communiceren richting pers en publiek. De recente omzendbrief Openbaar Ministerie/pers⁶ bevat enkele ernstige belemmeringen voor de gerechtelijke berichtgeving, die dringend moeten worden opgeheven. (F)

2.6 Respect voor vertrouwelijke communicatie en bronnengeheim (F) (V) (E)

Sinds 2005 is het journalistieke bronnengeheim tegenover justitie en politie in België wettelijk verankerd⁷. In 2010 is bij het wettelijk regelen van de opsporingsmethodes van de inlichtingendiensten, ook tegenover hen het journalistieke bronnengeheim beschermd. We pleiten ervoor om het journalistieke recht op bronnengeheim, naast de openbaarheid van bestuur, in de **Grondwet** op te nemen. (F)

In de praktijk blijkt justitie de wet niet altijd even nauw na te leven. Nog altijd worden journalisten opgeroepen om hun bronnen te onthullen of blijkt hun telefoonverkeer te zijn geregistreerd. Justitie-, politie- en veiligheidsfunctionarissen moeten bijgevolg beter worden **geïnformeerd en geïnstrueerd** over de correcte naleving van de wet van 7 april 2005. (F)

Een betere **rapportering** over de naleving van de wet dringt zich op. Tevens dringen we opnieuw aan op de invoering in de wet van formele sancties voor schending van het journalistieke bronnengeheim door politie, justitie of veiligheidsdiensten. (F)

Ook een goede **bescherming van klokkenluiders** is cruciaal voor de informatiedoorstroming in een democratische samenleving. Op dit vlak valt op alle beleidsniveaus nog veel werk te verrichten. (F) (V) (E)

⁵ Artikel 32 Grondwet: “Ieder heeft het recht elk bestuursdocument te raadplegen en er een afschrift van te krijgen, behoudens uitzonderingen die de wet of het decreet bepaalt.”

⁶ Omzendbrief COL OMP 1/2019 van het College van het Openbaar Ministerie die de communicatie van het Openbaar Ministerie met de pers organiseert

⁷ Wet van 7 april 2005 op de bescherming van de journalistieke bronnen

Vrijheid van informatieverbreiding

2.7 Geen nieuwe incriminaties lastens de pers (F)

De vloed van desinformatie en *fake news*, met name op sociale media, verleidt her en der publieke overheden om nieuwe strafbaarstellingen in te voeren. Hier moet met de **grootste voorzichtigheid** mee worden omgesprongen, teneinde de vrije informatiestroom niet ongepast te belemmeren. Hoe dan ook mag dit nooit ten koste gaan van professionele journalistiek. De AVBB moet als representatieve beroepsunie worden gehoord over elk initiatief ter zake.

Dit belet niet dat de **online informatieplatformen moeten worden geresponsabiliseerd**. Google, Facebook & Co. treden meer en meer op als echte uitgevers, en moeten dan ook in dezelfde mate aansprakelijk zijn als de klassieke nieuwsmedia. Deze responsabilisering betreft onder meer de verspreiding van fake news, het verspreiden van racisme of kinderporno en inbreuken op de privacy.

2.8 Anti-SLAPP-wetgeving (F)

Ook bij ons dreigen nieuwsmedia en journalisten almaar meer te maken te krijgen met *strategic lawsuits against public participation* (SLAPP). Zeker wanneer het gaat om kleinere media legt dit een loodzware hypotheek op de journalistieke vrijheid. De invoering van anti-SLAPP-wetgeving moet dan ook worden bestudeerd.

2.9 Correcte toepassing van het censuurverbod (F)

Volgens artikel 25 Grondwet kan de overheid nooit voorafgaande censuur plegen; toch blijven vandaag gerechtelijke publicatie- of uitzendverboden als een zwaard van Damocles boven de nieuwsmedia hangen⁸. Meer dan eens gaat het zelfs om kort gedingen op eenzijdig verzoekschrift. Het is dan ook hoog tijd dat in de Grondwet of in het Gerechtelijk Wetboek wordt **geëxpliciteerd dat kort gedingen nooit kunnen leiden tot een publicatie- of uitzendverbod** aan het adres van nieuwsmedia.

⁸ In februari 2019 was er nog een hoogst opmerkelijk kort geding van de minister van Justitie en het parket Antwerpen tegen Mediaaan/VTM teneinde de uitzending van het programma *Cold Case* te verbieden. Deze eis werd door de Brusselse rechtbank met verwijzing naar artikel 25 Grondwet verworpen.

2.10 Uitbreiding van de rechtsmacht van het assisenhof voor persdelicten (F)

Artikel 150 Grondwet bepaalt dat enkel de hoven van assisen bevoegd zijn voor de berechting van opiniedelicten die via de drukpers worden begaan. Deze bescherming moet, conform rechtspraak, worden uitgebreid naar **audiovisuele en digitale nieuwsmedia**.

2.11 Een redelijk recht tot antwoord (F) (V)

De Senaatscommissie voor Transversale bevoegdheden bestudeerde in de voorbije legislatuur een modernisering en harmonisering van de regelgeving inzake het recht tot antwoord. De AVBB erkent dat ook voor online nieuwsmedia een regeling zich opdringt. Tegelijk pleiten we ervoor de regimes voor alle media (print, omroep en digitaal) **op elkaar af te stemmen**, en dit op het niveau dat voor de omroepen geldt. Dit betekent dat een recht van antwoord enkel kan worden verkregen om **foute informatie te corrigeren die krenkend was voor iemands eer**.

3 SOCIAAL EN FISCAAL STATUUT VAN DE JOURNALIST

Journalistieke kwaliteit hangt ook samen met behoorlijke vergoedingen en werkvoorwaarden. Als beroepsvereniging zijn we daarbij bekommerd om de situatie van zowel loontrekkende als freelance journalisten.

Dit alles is in de eerste plaats een kwestie van goed algemeen beleid, vooral op federaal vlak. Het belet niet dat ter ondersteuning van goede journalistiek ook **specifieke sociale en fiscale maatregelen** mogelijk zijn. **(F)**

Vanzelfsprekend zijn ook sociale en financiële regelingen in de mediabedrijven en eventueel op sectoraal niveau bepalend. Ter zake kunnen overheden een stimulerende rol spelen via gerichte voorwaarden in hun mediasteunbeleid. **(F) (V)**

3.1 Vermindering sociale bijdragen **(F)**

Het aantal beroepsjournalisten is dalende. Een vermindering van sociale bijdragen voor loontrekkende (beroeps)journalisten kan de werkgelegenheid op redacties ten goede komen. Vanzelfsprekend moet daarbij worden opgelet dat de lastenvermindering de redactionele bezetting ten goede komt, iets wat makkelijk via de VVJ/AVBB kan worden opgevolgd.

Eenzelfde oefening moet worden gemaakt voor zelfstandige beroepsjournalisten. Nu al genieten zelfstandige journalisten in bijberoep een vrijstelling inzake sociale bijdragen.

3.2 Invoering van het 'kunstenaarsstatuut' voor journalisten **(F)**

Zelfstandige journalisten moeten opgenomen worden in het 'kunstenaarsstatuut'⁹, wat hen een noodzakelijke aanvullende sociale bescherming zou verlenen in een zeer flexibele en onzekere markt.

⁹ Artikel 1bis RSZ-wet

3.3 Versterking van het fiscale regime voor auteursrechten (F)

In het kader van het fiscale regime voor auteursrechtelijke vergoedingen¹⁰ is voor freelance journalisten met Financiën een ruling gemaakt over de fiscale behandeling van hun vergoedingen¹¹. Dit regime moet worden **verankerd en versterkt**.

3.4 Pensioen (F)

Loontrekkende beroepsjournalisten beschikken over een wettelijk gewaarborgd, zelffinancierend **aanvullend pensioen**¹². In het kader van het gelijkheidsprincipe moet worden bekeken hoe dit regime kan worden **uitgebreid naar zelfstandige beroepsjournalisten**.

Ook moet worden onderzocht of (beroeps)journalisten kunnen worden toegevoegd aan de lijst van **'zware beroepen'** die in aanmerking komen voor een vervroegd pensioen. Journalisten bevinden zich immers in de frontlinie ten aanzien van de informatiesunami, met zware werkdruk, psychische overbelasting en relatief veel burnouts tot gevolg.

(foto Photonews)

¹⁰ Wet van 16 juli 2008

¹¹ Dienst Voorafgaande Beslissingen in Fiscale Zaken (FOD Financiën), beslissing van 4 april 2017.

¹² Dit wordt gefinancierd met een aanvullende sociale bijdrage van 3% van het brutoloon, waarvan 2% ten laste is van de werkgever en 1% ten laste van de loontrekkende beroepsjournalist zelf.

3.4 Mediasteunbeleid koppelen aan sociale voorwaarden (F) (V)

Binnen de mediabedrijven staat de werksituatie van journalisten onder druk. De moeilijk economische omgeving speelt daarbij ongetwijfeld een rol, maar tegelijk staat vast dat de mediahuizen al te weinig aandacht hebben of inspanningen leveren voor goede loon- en werkvoorwaarden van zowel hun loontrekkende als zelfstandige journalisten.

Daarom vragen we zowel de federale als de Vlaamse overheid om haar mediasteunbeleid te koppelen aan formele voorwaarden die de arbeidsomstandigheden van hun journalisten ten goede komen:

- Een minimale redactiebezetting, afgemeten aan de grootte van het bedrijf
- Klemtoon op arbeidscontracten
- Geen schijnzelfstandigheid
- Geen misbruik van uitzendarbeid
- Aanvaarding van een standaardovereenkomst voor freelancers
- Redelijke, collectief overlegde en geïndexeerde vergoedingen, ook voor freelancers
- Dichtrijden van de *gender pay gap* in de Vlaamse journalistiek¹³
- Een redelijke en vergoede overdracht van auteursrechten
- Voor erkende freelancejournalisten een tegemoetkoming voor pensioen parallel met het zelfgefinancierde pensioensupplement voor loontrekkende beroepsjournalisten
- Gepaste maatregelen tegen overdreven werkdruk en burnout
- Gepast beleid tegen grensoverschrijdend gedrag

Specifiek op Vlaams niveau vragen we de snelle goedkeuring van een **Sociaal Charter**, waarin de vermelde sociale actiepunten voor de hele Vlaamse mediasector worden geïmplementeerd. Perssteun wordt dan afhankelijk gemaakt van de aanvaarding van dit Charter, zoals dat nu al het geval is met de Code van de Raad voor de Journalistiek. (V)

De VVJ staat ter beschikking om de naleving van genoemde sociale voorwaarden af te toetsen in de praktijk en op basis hiervan de subsidiërende overheid van advies te dienen¹⁴. (V)

Op federaal vlak kan die rol aan de AVBB worden toegewezen. (F)

¹³ Zie UGent en ULB, De Belgische journalist in 2013: een zelfportret, pagina's 19-20. Het loonverschil tussen mannelijke en vrouwelijke journalisten wordt bevestigd in een nieuw (nog te verschijnen) profielonderzoek over de Belgische journalist in 2018.

¹⁴ Voor het Franstalige landsgedeelte heeft de AJP nu al deze rol toegewezen gekregen.

4 JOURNALISTIEKE AUTEURSRECHTEN

4.1 Herwaardering reprografierecht en andere wettelijke licenties (F)

Een wetswijziging in 2016 heeft voor een dramatische implosie gezorgd van de vergoedingen die auteurs krijgen voor wettelijke licenties (dit is door de wet toegelaten en voor de gebruiker kosteloos gebruik van auteurswerk dat via een wettelijk geregelde collectieve vergoeding wordt gecompenseerd). We vragen de snelle herinvoering van een apparatenvergoeding en een herstel van de totale compensatie-enveloppe voor reprografie op het niveau van 2015 (of 24,4 miljoen euro). De compensatie-enveloppe voor wettelijke licenties in het onderwijs en wetenschappelijk onderzoek moet worden opgetrokken tot minstens 10 miljoen euro. Ook de compensatie voor het openbaar leenrecht ligt onaanvaardbaar laag. Meer info op www.jam.be en www.reprobel.be.

4.2 Digital author's right (E) (F)

Een ontwerp van Europese richtlijn geeft de klassieke nieuwsmedia meer armslag tegen het parasitaire gebruik dat internetplatformen zoals Google en Facebook maken van (onder meer) journalistiek werk. Op zich is dat een goede zaak, alleen moeten, conform de nakende richtlijn, de nieuwe meerinkomsten nu wel eerlijk worden verdeeld tussen uitgever en auteurs. Op dit laatste punt levert het ontwerp van richtlijn onvoldoende waarborgen voor journalisten.

We rekenen op de nationale wetgever om er op toe te zien dat de Belgische uitgevers de **meerinkomsten** die ze van de internetplatformen zullen verkrijgen, **eerlijk** zullen **communiceren** aan de VVJ/AJP en hun auteursrechtenmaatschappij JAM, en vervolgens ook **eerlijk – op de klassieke 50/50-verdeelwijze – met hen zullen delen**.

4.3 Bevordering van het respect voor journalistieke auteursrechten binnen het mediahuis (F) (V)

Mediabedrijven moeten, in de geest van de Belgische Auteurswet, opnieuw gepast respect opbrengen voor de auteursrechten van hun journalisten. Dat geldt zowel voor loontrekkende als zelfstandige journalisten, en zowel voor hun morele als hun materiële auteursrechten.

Elke overdracht van auteursrechten van de journalist naar diens uitgever of omroep moet daarom **uitdrukkelijk en specifiek worden geregeld, en gepast worden vergoed**.

Alle overheden dienen hierop toe te zien, onder meer via hun mediasteunbeleid (zie *afdeling 5*).

4.4 Versterking van het fiscale regime voor auteursrechtelijke vergoedingen (F)

In het kader van het fiscale regime voor auteursrechtelijke vergoedingen¹⁵ is voor freelance journalisten met Financiën een ruling gemaakt over de fiscale behandeling van hun vergoedingen¹⁶. Dit regime moet worden **verankerd en versterkt**.

¹⁵ Wet van 16 juli 2008

¹⁶ Dienst Voorafgaande Beslissingen in Fiscale Zaken (FOD Financiën), beslissing van 4 april 2017.

5 STEUN AAN DE BEROEPSVERENIGING VAN JOURNALISTEN (V)

De VVJ/AVBB is een wettelijk erkende beroepsvereniging, die wettelijke opdrachten vervult, de journalistieke beroepsbelangen behartigt, maatschappelijke service verleent en garant staat voor verantwoordelijke (deontologische) journalistiek. Deze meervoudige rol verantwoordt een blijvende en geïndexeerde overheidssubsidiëring, ook voor het Journalistenloket en de Raad voor de Journalistiek.

Als representatieve beroepsunie wordt de VVJ graag **intensiever betrokken** bij

- de door de overheid betoelaagde vorming en bijscholing van journalisten via MediaAcademie¹⁷
- de door de overheid betoelaagde projecten voor mediawijsheid en 'nieuws in de klas'
- de door de overheid betoelaagde fondsen voor journalistieke projecten¹⁸
- de door de overheid verleende perssteun aan mediabedrijven (*zie hierna, afdeling 6*)

De VVJ wil verder werk maken van een **betere promotie** van de kwalitatieve journalistiek die Vlaanderen vandaag wel degelijk te bieden heeft. Dit levert vitale antistof voor de kwaal van desinformatie en *fake news* die de samenleving treft. Concreet denken we aan een jaarlijks event waarop **prijzen voor hoogstaande journalistiek** worden uitgereikt, te organiseren in samenwerking met de volledige nieuws mediasector. Voor deze organisatie doen we een beroep op cofinanciering vanwege de Vlaamse overheid, met dien verstande dat de journalistieke onafhankelijkheid van het project volledig blijft gevrijwaard.

¹⁷ De VVJ maakt op dit ogenblik enkel deel uit van de Adviesraad voor de MediaAcademie maar beschikt niet over eigen reëel budget voor (bij)scholingsprojecten.

¹⁸ De VVJ maakt op dit ogenblik enkel deel uit van de stuurgroep van het VJF (voor journalistieke innovatie)

6 STEUN AAN NIEUWSMEDIABEDRIJVEN EN JOURNALISTIEKE FONDSEN: KOPPELING AAN JOURNALISTIEKGERICHTE CRITERIA

6.1 Mediasteun: algemene principes (V) (F) (E)

Overheidssteun is ook mogelijk op het **niveau van de nieuwsmediabedrijven**. In het algemeen steunen wij als journalistenvereniging de desiderata van onze uitgevers en managers.

Daarbij pleiten wij er ook voor om **nieuwe pistes** inzake overheidssteun aan de mediabedrijven te openen, zoals:

- een sociale lastenverlaging bij tewerkstelling van (beroeps)journalisten
- fiscale voordelen bij investeringen
- een btw-nultarief voor alle nieuwsmediasectoren (naast print ook audiovisueel en digitaal)

Niettemin – en jammer genoeg – investeren onze eigen werkgevers niet voldoende in kwaliteitsjournalistiek. Dat blijkt onder meer uit de te lage bezetting van redacties, de gebrekkige vergoedingen, de afgedwongen en niet-vergoede overdracht van auteursrechten, de te grote werkdruk en te geringe arbeidskwaliteit, en tot slot de nog gebrekkige onafhankelijkheid van de redacties. Het kan onmogelijk de bedoeling zijn dat overheidssteun voor nieuwsmedia uiteindelijk terecht komt in de zakken van aandeelhouders of managers. Vandaar onze vraag aan de diverse overheden om hun **steun aan de mediabedrijven meer af te stemmen op specifiek journalistieke noden**.

Deze vraag valt samen met de democratische nood aan een voldoende divers en pluralistisch nieuwsaanbod. Sommigen beweren dat er nooit zoveel en zoveel verschillende informatie voorhanden is geweest als in het huidige internettijdperk. Daarmee is evenwel niets gezegd over de kwaliteit van deze informatie. Niet informatiepluralisme *as such* is aan de orde, wel **pluralisme van professioneel gemaakt, kwalitatief en verantwoordelijk nieuws**. Ook vanuit dit perspectief is het essentieel dat meer rekening wordt gehouden met specifieke journalistieke input.

Hierbij maken wij geen onderscheid tussen de klassieke printmedia, audiovisuele media en de autonome online nieuwsmedia. We pleiten er ook voor om alle bestaande overheidssteun – zoals op federaal niveau via BPost en de NMBS of op Vlaams niveau via de MediaAcademie of Nieuws in de Klas – te behouden. Aanvullend moet de overheid financiële ondersteuning leveren aan de transformatie van analoge naar digitale nieuwsmedia en aan nieuwe *digital only* nieuwsmedia. Dit is een verhaal van **en-en**, niet de ene steun ten koste van de andere.

Des te belangrijker is het dat het **subsidieerbare concept 'nieuwsmedium'** goed wordt afgelijnd, wat zoals gezegd moet gebeuren in functie van de journalistieke kwaliteitsverbetering.

Als **voorwaarden** voor subsidiëring zien wij bijgevolg:

- 1) Het moet gaan om een **professioneel nieuwsmedium**, wat betekent dat de hoofdactiviteit erin bestaat nieuws (actualiteitsverslaggeving, duiding en opiniëring) te produceren voor een open publiek. Andere nevenactiviteiten zijn niet uitgesloten, maar mogen geen enkele hypothec leggen op de onafhankelijkheid van het nieuws.
Het voldoen aan deze voorwaarden moet blijken uit
 - de statuten
 - voldoende werkgelegenheid voor erkende beroepsjournalisten (minstens 3)
 - een redactiestatuut en redactieraad die de grenzen bewaken tussen het mediabedrijf en de redactie.
- 2) Het nieuwsmedium erkent de (Vlaamse dan wel Franstalige) **Code voor Journalistiek** en de Raad voor de Journalistiek.
- 3) Het nieuwsmedium respecteert een minimumpakket van arbeidsvoorwaarden voor zijn journalisten, zoals vastgelegd in een **sectoraal Sociaal Charter**. Voor de inhoud van dit Sociaal Charter: zie hoger, punt 3.4.

Voor het implementeren van dit steunbeleid is het niet meer dan logisch dat de **VVJ/AVBB een sleutelrol** krijgt, in de zin dat ze het voldoen aan de voorwaarden mee kan controleren.

6.2 De VRT-nieuwsdienst: essentieel en constructief (V)

Een sterke openbare omroep, die onverkort blijft investeren in onafhankelijk kwaliteitsnieuws voor een zo groot mogelijk publiek, is – parallel met private omroepen die hetzelfde doen – een **onmisbare factor** in een democratie.

Tegelijk mag een openbare omroep door zijn kracht private nieuwsmedia niet verstikken. Dat is evenwel minder een zaak van de VRT aan banden te leggen, dan wel haar aan te zetten tot constructieve samenwerking met private nieuwsmedia.

Als openbare omroep is de VRT in theorie extra kwetsbaar voor politieke druk. Politieke verantwoordelijken moeten zich dan ook, meer dan nu het geval is, **onthouden van welke druk dan ook** op haar journalisten.

6.3 Een sterk Fonds voor de Journalistiek (V)

Op Vlaams niveau pleiten we voor een eengemaakt Fonds voor de Journalistiek, dat de huidige drie entiteiten Fonds Pascal Decroos, Journalismfund.eu en Vlaams Journalistiek Fonds integreert.

Dit Fonds moet op een efficiënte en transparante manier steun toekennen aan journalistieke projecten die innovatief zijn en onvoldoende financiële draagkracht hebben. Het gaat om zowel bijzonder journalistiek terreinwerk als nieuwe bedrijfsmatige projecten.

Als een bijzondere categorie van uitgever, moet het Fonds voldoen aan alle voorwaarden inzake professionaliteit, deontologie en arbeidsomstandigheden. Zie hoger onder 6.1.

In die context is het logisch dat de VVJ structureel betrokken wordt bij het beheer van het Fonds (nu is dit enkel het geval voor het VJF).

7 STEUN AAN HET PUBLIEK: MEDIAWIJSHEID

Dit tijdsgewricht van informatie-overvloed, desinformatie en *fake news* zet ook aan de kant van de nieuwsconsument aan tot beleidsmaatregelen.

7.1 Mediawijsheid (V)

De VVJ/AVBB steunt in dit verband projecten inzake mediawijsheid, maar vindt het niet meer dan logisch dat ze **hierbij wordt betrokken**. Vreemd genoeg worden op dit ogenblik enkel uitgevers hiervoor ingeschakeld. Nochtans kunnen journalisten, via hun representatieve beroepsunie VVJ-AVBB, meer dan wie ook uitleggen wat journalistiek inhoudt en wat het belang ervan is voor waarachtige democratie.

7.2 Fiscaal voordeel media-abonnement (F) (V)

Nog aan de kant van het nieuwspubliek pleiten we voor een fiscaal voordeel op het nemen van een abonnement of anderszins coöperatief steunen van een nieuwsmedium dat aan de supra in punt 6 vermelde criteria voor overheidssteun voldoet.

RAAD VAN BESTUUR VVJ (2019-2023)

Voorzitter	Kris Van Haver (<i>De Tijd</i>)
Ondervoorzitter	Monica Moritz (<i>freelance</i>)
Bestuursleden	Jo Buggenhout (<i>VTM</i>)
	Kim Clemens (<i>Het Nieuwsblad</i>)
	Ann-Marie Cordia (<i>freelance</i>)
	Lucie De Zutter (<i>AVS Oost-Vlaamse televisie</i>)
	Dominique Deckmyn (<i>De Standaard</i>)
	Simon Demeulemeester (<i>Knack</i>)
	Gie Goris (<i>MO* magazine</i>)
	Antal Hollosi (<i>Belga</i>)
	Bert Lauwers (<i>VRT</i>)
	Jan Nagels (<i>Belga</i>)
	Linda A. Thompson (<i>freelance</i>)
	Lieven Van Assche (<i>ID/Photoagency</i>)
	Dirk Van den Bogaert (<i>VTM</i>)
	Paul Van Landeghem (<i>freelance VRT</i>)
	Geert Van Lierde (<i>freelance</i>)
	Luc Vanheerentals (<i>freelance Belga e.a.</i>)
	Peter Verlinden (<i>VRT</i>)
	Danny Vileyn (<i>BRUZZ</i>)
	Louis Weenen (<i>freelance</i>)
Waarnemende bestuursleden	Gie Van Roosbroeck (<i>gepensioneerd GvA</i>)
	Hans Brockmans (<i>Trends</i>)
	Freddy Sartor (<i>Filmmagie</i>)
	Els Dalemans (<i>freelance Het Laatste Nieuws</i>)
	Selma Fransen (<i>freelance Charlie Mag</i>) [stagiair]
	Hilde Van Canneyt (<i>freelancel</i>) [jnl bijberoep]

NATIONAAL SECRETARIAAT VVJ

Pol Deltour
Charlotte Michils
Marleen Sluydts
Beny Bechler
Sandra Noben

Contact:

Kris Van Haver, voorzitter
Pol Deltour, nationaal secretaris
Zennestraat 21 – 1000 Brussel
www.journalist.be
tel. 02 777 08 40
e-mail info@journalist.be

AVBB Algemene vereniging
van beroepsjournalisten
in België
BEKENDE BEROEPSUNIE

Association générale
des Journalistes
Professionnels de Belgique
UNION PROFESSIONNELLE RECONNUE

AGJPB

EFJ European
Federation of
Journalists